

STANISLAV PRZYBYSZEWSKI: Adam Drzazga

Adam Drzazga probudil se náhle, otevřel dokořán okna, zhasil světla.

Chuchvalci černých mraků co chvíle vyhlédal měsíc a znovu se ztrácel za jejich ohromnými valy - v parku kolísaly se stromy, jakoby se hluboce ukláněly něčemu Neviditelnému: bylo to, jakoby v celé přírodě sloužili tajemnou mši. Adam usedl u okna a upadl v těžké zamyšlení. Vyvrhl z paměti nepříjemnou příhodu s tím - tím- jak se jmenoval? - aha! páchnoucím, medovým Miodowiczem... cítil se znaveným probdělými nocemi napjaté práce po všechny tyto dny, rozhodl se, že si nyní odpočine. A odpočíval:

Tam nedaleko za tímto parkem je prostá selská chalupa, tam ztrávil dětská léta. Och ! Jak sladce se mu vryly v paměť ! Otec ho bil a mučil pro každou drobnost, ale proč se mu divit - vždyť nebyl jeho otcem, mstil se zřejmě na dítěti, že nebylo jeho. Patrně ho asi velmi miloval, když se na něm tak pásl - v každém úderu provazu slyšel ten zoufalý jek : " Proč nejsi mým dítětem ?!"

Jak dobře pamatoval Zdzislawa... Přilnul k němu hezký, štíhlý panic, a třebaže mu bylo přísně zakázáno stýkati se s dětmi selskými, vykrádal se z parku přes zeď napolo zřícenou, aby s ním - chánským pokolením - po polích se proháněl, bramborovou nat' kouřil, na podzim - tak jako dnes, brambory pekl, v starém dřevěném kostelíku sovy chytal... Adam odpočíval.

" Pojď, pojď, Zdzisio : Ukáži ti něco velmi zajímavého."

Vešli do chalupy - nikoho tam nebylo... Adam otevřel temnou komůrku :

" Vidíš ?"

" Nu a co ? Kbelík s vodou."

" Kdyby jen to...Ale tam se močí provaz, dnes je pátek, zítra sobota, a otec má jakési účtování se mnou, celý týden na mne nepromluvili."

S hlubokou úctou dívali se na kbelík a na provaz, močící se ve vodě.

Mezi dvěma ledovci mraků vykulil se nyní ohromný, krvavý terč měsíce - a stromy hlouběji a hlouběji se ukláněly a modlily se písní zvučnější a zvučnější. Vyšli za chatu. Zdzislaw se zastavil :

" Proč je tento otvor obezděn ?"

" Tu se sypou brambory do sklepa."

Zdzislaw se podíval otvorem v hrubé zdi.

" Víš, spustím se tam. Uvidím, jak to tam vypadá."

" Vklouzni napřed, vklouznu za tebou; tam nás tak brzo nenajdou, a zítra bití nedostanu."

Zdzislaw nohama napřed vedral se otvorem, náhle uvízl v samém prostředku, zalekl se a počal z

plna hrdla křičet. Stěži ho vytáhli.

S Adamem počali účtovat pomocí provazu, celý týden močeného.

Vřesk bitého dítěte rozléhal se asi po celé dědině, když sám pán vešel do chalupy a zvučným hlasem zvolal :

" Nelidské hovado!"

A plesk - plesk - všemocný pán bil po hubě surového soudce.

Pamatoval matku, která kdesi v koutě skučela, pamatoval se, jak ohromný, přísný pán uchopil ho za ruku a vedl ke statku. Ach, jak krásný odpočinek : Adam zaskřípal zuby.

Postoupil na kuchtíka.

Ó slast, ó vysvobození !

Starý kuchař, pravý a spravedlivý člověk, ujal se jeho výchovy... Byla přísná, ale tenkrát byla asi pedagogická metoda toho druhu všeobecně uznaná, neboť nikdo proti tomu neprotestoval.

Ve dvoře nebylo dovoleno ani plakat, ani ječet, ani vřískat. Schoval se v keřích zelinářské zahrady, ucítil, jak mu podél nohou splývá cosi teplého - sáhl : krev crčela. Szelelo se mu sebe samého, polekal se pohledu na krev a žalostně zavyl. Ale v téže chvíli utichl, neboť slyšel, že kdosi se prodírá houštinou, slyšel praskot větví, užířel ohromnou postavu pána a ještě hlouběji se schoulil do houští.

Stromy v parku hlouběji a hlouběji se ukláněly - horoucnější a horoucnější byla jejich modlitba a smuteční ticho bylo stále hlubší a bolestnější, přes hovor šumících stromů a hvizdot vichru. Tentokrát byl přísný pán laskavý.

" Co tu děláš ?"

Neodpověděl nic.

" Proč máš zakrvácené ruce ?"

Neodpovázil se odpovědět.

" Mluv !"

Rozkaz byl tak přísný, že bylo třeba odpovědět :

" Kuchař mě zbil..."

Starý Krywlo podíval se na světlé kalhoty chlapcovy celé krví zbrocené, uchopil ho za ruku a vedl do domu. Adam se třásl při vzpomínce na tuto chvíli - bál se tenkrát, že ho očekává ještě něco horšího. Pamatoval se na svůj údiv, když ho pán pohladil.

Ani slova neřekl, jen ho pohladil !

Pohládl ho !

Ó sladká něho otcovské ruky !

Klekl k nohám pánovým a líbal jeho kolena. Tenkrát ještě nevěděl, že tento přemocný pán byl jeho otcem. Tak slastně ještě Adam Drzazga nikdy neodpočíval.

Myšlenky se pletly, vzpomínky splývaly - ohromnými, podivuhodnými skoky přeskakoval jeho mozek etapy minulých let - na žádné nemohl utkvěti, neboť sotva složil vyděšená křídla, už ho to pudilo k dalšímu letu.

"Nemohu snést, abys mi cídil boty," pravil jednoho jitra mladý student Zdzislaw.

S jakou láskou zahloubal se Adam Drzazga do vzpomínání, jak ho odvezli do města, aby posluhoval mladému pánu, který studoval. Po celé gehenně muk a trápení, jaká na vsi prožil, otevřel se mu nyní ráj.

" Nejsi stvořen, abys byl lokajem," pravil jednou Zdzislaw ulehaje, "- ostatně stará Agata, když se opila, prořekla se, že jsi mým bratrem."

- " Nu, a copak se tak zhlouple na mne díváš ? Je ti snad líto, že ten tvůj zdánlivý otec, který tě bil namočeným provazem, není tvým otcem ?"

" Vždyť se pamatuješ na starou Agatu ? Všecko věděla... Co se tak třeseš ? Docela nechápu; jsi mým bratrem, jenže z jiné matky - ale budu s tebou zacházeti jako s bratrem !"